

Kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030: 2021. aasta täitmise ettekanne

Lugupeetud Riigikogu esimees!

Lugupeetud Riigikogu liikmed!

Umbes aasta tagasi võttis Riigikogu vastu kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030, mille eesmärgiks on aidata luua turvalist ja õiglast ühiskonda. Aastaga ei jõua palju teha, kuid ma julgen siiski kinnitada, et oleme eesmärgi suunas kenasti liikunud.

Alustuseks taustast.

Vaid 1% Eesti elanikest leiab, et kuritegevus on meie ühiskonnas oluline teema. Euroopa Liidus arvab samamoodi keskmiselt 9% inimestest, mõnes riigis koguni 41%.

Me näeme, et aasta-aastalt on kuritegevus Eestis vähenenud, langemas on vägivallakuritegude arv ja alaealiste kuritegevus. Uuringud kinnitavad, et Eesti õigusruum on turvaline, sõltumatu ja professionaalne. See ei tähenda, et meil probleeme poleks. On ikka! Nendega tuleb tegeleda ja selleks on heaks aluseks kriminaalpoliitika põhialused.

Nendes aasta tagasi kinnitatud põhialustes on määratud kolm peamist eesmärki, millest ma järgnevalt räägiksin.

1. eesmärk: et kriminaaljustiitsüsteem oleks tõhus, kiire, sõltumatu, inimkeskne ja ohvrisõbralik

Alustan viimasest ehk **ohvrisõbralikkusest**. Õiguskaitseasutused ja kohtud peavad tegema kõik, et juba haiget saanute ellu ei lisanduks mõru maiku, et nad saaksid abi, tuge ja mõistmist. Ohvriabis tervikuna on viimasel ajal toimunud palju positiivseid muutusi ning jätkuvad pingutused asjade veelgi paremaks muutmiseks. Kaks näidet.

Esiteks, valmistab sotsiaalministeerium ette uut ohvriabiseaduse eelnõu, mis lahendaks psühholoogilise abi kättesaadavuse ja riikliku hüvitise maksmise mure.

Teiseks, oleme suunanud oma erilise tähelepanu Ida-Virumaale, et seal osataks märgata ja aidata ohvrit juba haiglas, kuhu ta satub. Toeks selles on hiljuti Euroopa kuriteoohvrite abiorganisatsiooniga koostöös algatatud projekt.

Tee paranemisse algab sellest, et tunnistatakse probleemi olemasolu. Sellele järgneb juba abi otsimine. Seetõttu peangi väga positiivseks **tugiliini loomist vägivallast loobuda tahtjatele**. See tugiliin on pooleteise aasta jooksul teinud 1650 nõustamist, sealjuures 60% juhtudel korduvalt. Seega on lootust, et vähemalt osaliselt saame vägivalda vähendada ilma paragrahve rakendamata.

--

Kriminaalpoliitika põhialustes on osutatud sellele, et ohvriabiteenused ja **taastava õiguse** võimalused peavad olema kättesaadavad nii menetluse kestel kui ka väljaspool menetlust.

Sel aastal valmis taastava õiguse põhimõtete kogum, mida juba ka kasutatakse. Praegu suudame leppimisega lõpetada peaaegu tuhande kuriteo menetluse aastas – seda on kümne aasta taguse ajaga võrreldes kaks korda enam. Loomulikult võiks edasiminek olla veelgi suurem ja selle nimel ka pingutatakse.

Taastava õiguse põhimõtte on asjaosaliste omavaheline leppimine ja algse olukorra taastamine. Seda võtet saab kasutada ennekõike kergemates vägivallakuritegudes. Taastav õigus on protsess, kus osapooled tuuakse vabatahtlikult kokku, et taastada õiglustunne ja hüvitada kahju. See on sobiv viis lahendada naabrite vahelisi tülisid, koolikaklusi või arveteklaarimist internetis. See on protsess, kus püütakse vahendajate abiga panna asjaosalisi üksteist kuulma ja mõistma. Loomulikult eeldab see kõikide asjaosaliste head tahet ja pingutust ning nii mõnigi kord on lahenduseni jõudmine pikk.

Nagu mõistate, ei ole taastav õigus ja selle meetodid sobivad mitte üksnes kuritegevuse ohjamiseks. Mulle tundub, et üksteise kuulamise ja konfliktide lahendamise tahet ja oskust oleks meie ühiskonnas laiemaltki vaja. Ei pea ütleva halvasti, saab viisakalt. Ei pea rusikaid käiku laskma, ei pea teisi õrritama ja ärritama sooviga saada kohatut, vahel ka õiguspäratut reageeringut.

--

//Soovime, et **kuritegevusest saadav tulu jõuaks rohkem ohvrite abistamisse** ja kuriteoennetusse. //

Kui õigusrikkuja menetlus lõpetatakse otstarbekusest, siis sageli peab ta maksma kindla **summa** riigituludesse või **üldsuse huvides**. Veel mõned aastad tagasi üldsuse huvides tasumise võimalust ei kasutatud. Täna saab Läänemaal menetlusalune tasuda raha mittetulundusühingule, millega toimepandud teol on kõige lähedasem seos. Näiteks peab loomi julmalt kohelnud inimene tasuma raha loomade varjupaigale. Üsna pea valmib sellist tööd lihtsustav IT arendus ning selline lähenemine laieneb ka teistesse prokuratuuri piirkondadesse. Ka riigiprokuratuur näitab eeskujuna, kus ühes hiljutises kriminaalasjas pidi menetlusalune tasuma lastehaiglale kopsaka summa oma teo heastamiseks.

Digitaalsus on tõhusa ja ohvrisõbraliku süüteomenetluse üks atribuutidest. Meie eesmärk on 2025. aastaks digitaliseerida suur osa süüteomenetlusest. Digitaalne menetlus arvestab rohkem kannatanu vajadustega, kaitseb enam menetlusosaliste

õigusi ning lihtsustab oluliselt piiriüleste juhtumite lahendamist. Siin on muidki väga palju positiivseid aspekte, sealhulgas kiirem menetlus ning selgemad ja hästi jälgitavad protsessid.

Selleks kõigeks tehakse täna väga ulatuslikke arendustöid. Aasta pärast peaks valmima kriminaalmenetluse digitoimiku lahendus, mis võimaldab loobuda pabertoimikust. Seega peaksime esimesi paberivabu kriminaalmenetlusi nägema juba 2023. aastal. Kriminaalmenetluse digitaliseerimine hõlmab kõiki asjaosalisi alates politseist ja prokuratuurist ning lõpetades kohtute ja vanglatega, kuid loomulikult sõltub väga palju lõpuks arendajatest, IT valdkonnast.

--

Nüüd Eesti **kohtusüsteemi** sõltumatuses, mille olemasolu mõned inimesed välistavad. Tõest räägivad numbrid. Üle-euroopaline küsitlus osutab, et Eesti kohtusüsteemi peab sõltumatuks 57% ettevõtjast ja 64% elanikest. Euroopas tervikuna on samal arvamusel 49% ettevõtjast ja elanike arvamus jääb Eesti tasemest allapoole.

Rahvusvahelise õigusriigi indeks, mis hindab kriminaaljustiitsüsteemi tõhusust, kiirust, erapooletust ja läbipaistvust, paigutab Eesti niinimetatud roheliste riikide hulka. Oleme maailmas 15. kohal.

Eesti probleemiks on mõningate **menetluste pikkus**. Täna kestab üks kriminaalmenetlus keskmiselt veidi alla aasta, kuid üldmenetlus on keskmiselt 14 kuu pikkune, venides rohkem kohtu eel, lühemalt kohtus. Eesti ei ole menetluspikkusega Euroopa kontekstis kehvast seisusest, meie probleemiks on üksikute ühiskondlikult oluliste menetluste liigne venimine.

Kinnitan teile, et see on üks teema, millega olen ja plaanin ka edaspidi tegeleda. Loodan siin teie toele ja abile. Riigikogu menetluses on eelnõu SE 367, mille vastuvõtmise järel on võimalik menetlusi mitmes aspektis lühendada. Järgmise aasta justiitsministeeriumi tööplaanis on süveneda üldmenetluse probleemidesse, kaasates selleks asjaosalisi, et vaielda, mis vajab konkreetselt muutmist ja kuidas seda on õigem teha. Ei julge lubada eelnõu valmimist, kuid loodan, et saan aasta pärast täpsemalt teile rääkida, mida võiks muuta.

--

Ühiskonnas tuleb läbi arutada ja vaielda veel mõned teemad, millega on sel aastal juba algust tehtud.

Karistus tuleb peale tehtud tegu, see on tegelemine tagajärjega. Kuid oluline – võib öelda, et olulisemgi – on tegeleda **ennetavalt**, et kuritegu ei tulekski. Sõltuvusainete – olgu siis tegu narko- või alkosõltuvusega – tarvitajate karistamine ei lahenda probleemi,

kui ei tegeleta sõltuvusega. See on väga palju tervise valdkonna küsimus, kuid laiemalt ühiskonna teema. Märkimisväärne osa vargaid on sõltlased, nende vanglasse paigutamine ilma spetsiaalse kaasneva ja järgneva sotsiaaltöötaja ei hoia ära ei vargusi ega ka muid sõltuvusega kaasnevaid probleeme. Täpselt nagu ka karmimaks minevad karistused.

On hea, et Riigikogu õiguskomisjon on võtnud arutada mõningate väiksemate kuritegude võimaliku **dekriminaliseerimise** üle. Kas tänane 200 euro piir, kus 199 euro eest varastades saab karistada väärteo eest ja üks euro suurem summa on juba määratletav kuriteona, on ikka põhjendatud? See piir on püsinud muutumatuna peaaegu 7 aastat, samas vaadates kasvõi majandusnäitajaid on ostujõud ja elatustase kolmandiku jagu väiksem – ehk kunagine 200 eurot on praeguses vääringus 130 eurot. Kriminaalpoliitika peab käima ajaga kaasas ning ka siin ei pea me jääma kunagi tehtud otsuste ning piiride juurde.

Kriminaaljustiitsüsteemi tõhususe üheks märgiks on see, kui hästi suudab riik **tegeleda raskete kuritegudega**. Eesti on viimastel aastatel teinud edusamme vägivallakuritegevuse ohjamisel ja uurimisel, nüüd on aeg – tehtut mitte kõrvale jättes, vaid edasi arendades – asuda järgmise grupi keeruliste kuritegude kallale. Järgmise aasta eelarveline lisaressurss suunatakse majandus- ja küberkuritegevuse avastamisele ja menetlemisele. See eeldab mitmete erikompetentside – finantsanalüütika, auditid, IT oskused - tugevdamist.

Üks teema, mis sel aastal on saanud rohkem tähelepanu, on **sideandmete** kasutamine. Ühel pool on rasked kuriteod, mis tuleb avastada, ja teisel pool inimeste põhiõigused, sealhulgas võimalike tulevaste kurjategijate profileerimine. Ei maksa arvata, et justiitsministrina kergekäeliselt ühte või teise suhtun.

Sideandmeid tuleb kasutada raskete kuritegude vastu võitlemisel ja vaidlus käib selle üle, kuidas ja millistel tingimustel neid andmeid koguda ja missugustel eesmärkidel kasutada. Riigikogus ootab vastuvõtmist eelnõu, mis määrab, millistel juhtudel võib sideandmeid kasutada ja kes selle loa annab (kohus). Sellega laheneks osa probleemist.

Tegeleme ka teise poolega – sideandmete säilitamise teemaga -, ja loodan, et saame juba lähiajal pakkuda lähenemisviisi. Euroopa Kohtu otsused – ja mitmed neist on tulekul – võivad säilitamisprobleemi lahendada, kuid ei pruugi. Loodame parimat, sest hädas on kõik Euroopa riigid, kes on kohtusse jõudnud.

Korruptsiooni ennetus ja riigi tegevuse läbipaistvuse suurendamine on minu jaoks väga oluline. Veebruaris kiideti valitsuses heaks korruptsioonivastane tegevuskava, mis suunab tähelepanu nii omavalitsustele, riigihangetele, keskkonnale, tervishoiule ja mujalegi.

Kevadest alates avalikustavad kõrged ametiisikud oma kohtumised lobistidega. See aitab kujundada poliitilist kultuuri, olles eeskujuks ülejäänud avalikule sektorile. Praeguseks avalikustavad oma kohtumisi kõik ministeeriumid ja enamik teisi valitsusasutusi ning loodan, et selle praktika võtavad üle ka teised avaliku sektori asutused, sealhulgas omavalitsused.

Valmimas on korruptsioonivastase seaduse analüüs ja tavapäraselt järkevad sellele ettepanekud seaduse muutmiseks. Seda hiljemalt järgmise aasta alguses.

Üks teema, mis viimasel ajal on tõusetunud, puudutab toimingupiiranguid. Toimingupiirangu idee taga on väga lihtne mõte vältida era- ja avaliku huvi vastuolu, kus ametiisik lähtub otsustamisel sellest, mis on parim riigi ja omavalitsuse jaoks, mitte sellest, mis on parim talle isiklikult. Leian, et seadusi saab alati täpsemaks timmida, aga tervikuna on meie korruptsioonivastane seadus oma avaruses tugev.

Värskelt käis kooskõlastusringil ERJK tugevdamisele suunatud eelnõu väljatöötamiskavatsus. Mõned arvamused on veel teel ja loodan, et peagi saame teha juba konkreetsema kokkuvõtte ideedest ja mõtetest, mis muudavad ka poliitilise konkurentsi ausamaks ja võrdsemaks.

Oleme välja töötanud ja kooskõlastanud partneritega ka **rikkumisest teavitaja kaitse** seaduse eelnõu, mis annab kaitse neile, kes teavitavad tööstalastest rikkumistest, olgu selleks siis keskkonna reostamine või hoopis altkäemaksu võtmine. Eeldus on, et rikkumistest teavitatakse esimesena oma tööandjat, kes saab ilma liigse kära ja tähelepanuta sellele reageerida. Rõhutan, seadus kaitseks neid, kes on teavitavad tööalal toimunud rikkumisest – eraelu jääb selle ampluaast välja. Saadame selle eelnõu lähiajal ka Riigikogusse ning loodan sisukaid arutelusid.

2. eesmärk: et lapsed ja noored ei satuks kriminaaljustiitsüsteemi vaatevälja ning noorte õigusrikkumised vähenevad

Ilmselt ei ole vaja selgitada selle eesmärgi olulisust, mistõttu asun kohe selle juurde, mis on tehtud ja tegemisel.

Tehtud on väga palju. 2018. aastal rakendatud **alaealiste õigusrikkujate reformi** käigus muudeti alaealiste kohtlemise tööpraktikaid ning laiendati teenuseid. Politsei ja prokuratuur said võimaluse reageerida alaealiste õigusrikkumistele paindlikumalt ja ilma alaealiste komisjonideta. Nüüd on õiguskaitse suurem kohustuste ja

mõjutusvahendite valik ning nad saavad otsuseid teha, võttes arvesse noort ja tema vajadusi.

2020. aastal langes alaealiste kuritegude arv esmakordselt alla tuhande ja andmed viitavad alaealiste kuritegude arvu languse jätkumisele. Selle aasta 9 kuuga registreeriti 517 kuritegu, mis on viiendiku võrra vähem eelmise aastaga võrreldes (643). Reformieelse ajaga võrreldes on vähenenud ka alaealiste poolt tehtud väärtegude arv.

Kuigi endiselt reageeritakse noorte rikkumistele sagedamini rahatrahviga - keskmiselt 52% määratakse alaealisele karistuseks trahv, on seda siiski oluliselt vähem kui reformieelsel perioodil, mil vastav suhtarv oli 80% lähedal.

Täna määrab politsei aina rohkem alaealisele väärteomenetluse lõpetamisel erinevat laadi kohustusi. Näiteks määratakse õigust rikkunud noortele vaba aja sisustamisega seotud tegevusi, vaimse tervise, sealhulgas sõltuvusprobleemide ravi, vabanduse palumist, kirjalikke arutlusi, leppimist, kahju heastamist ja muud. See on märk sellest, tegeletakse noore ning tema probleemiga, mitte ei minda lihtsama vastupanu ehk trahvimise teed.

Aina vähem alaealisi saab arestikaristuse: 2020. aastal sai arestikaristuse 23 alaealist, neli aastat varem sai aresti 43 noort rohkem. Samuti jõuab vähem alaealisi kohtusse ja vanglasse. Viimati oli viimaseid vaid kolm, aga parem, kui neid seal ei oleks. Oleme ju põhialustes seadnud eesmärgiks leida alaealiste vangistamisele sobivamaid alternatiive, ennekõike kinnise lasteasutuse näol. Ka spetsialistid ise on reformi tulemustega rahul, sest rohkem tehakse koostööd, nende võimalus alaealist mõjutada on suurem.

Samas on muidugi ka vajakajäämisi. Otsisime koos politsei ja noorte endiga lahendusi, kuidas saaksime nende rikkumistele paremini ja tõhusamalt reageerida. Peame paremini kaasama lapsevanemaid ning lastekaitsetöötajaid, tegelikult kogu ühiskonda. Laste ja noorte pahateod saavad tihti alguse tegevusetusest, mistõttu on vajalik koostöö haridus-, kultuuri- ja spordivaldkonnaga ning kohalike omavalitsustega. Aga miks mitte ka keskkonnaorganisatsioonide või ettevõtjatega.

3. eesmärk: Et korduvkuritegevust oleks vähem, ennekõike sõltuvus- ja muudest vaimse tervise häiretest tingitud õigusrikkumisi.

Kui eelneva kahe kriminaalpoliitika eesmärgi all sain rääkida rohkem edusammudest, siis see on probleemipundar, mille lahendamine on keeruline ja aeganõudev. Ühel aastal külvatud seeme annab ehk tulemuste viie või kümne aasta pärast.

Vanglast vabanenutest mõistetakse kahe aasta pärast kolmandik **taas süüdi**, mitte tingimata vanglasse, aga nad teevad uue kuriteo. Need, kes oma aja lõpuni istuvad ja vabanevad ilma igasuguse järelevalveta, neist mõistetakse süüdi juba 43%. Need numbrid ei ole aastate jooksul oluliselt muutunud ja on kõrged ka mujal maailmas.

Üks põhjus on kahtlemata see, et korduvkuritegevus on keeruline põhjuste jada, kus oma rolli mängivad nii psühholoogilised kui ka sotsiaalmajanduslikud tegurid. Kriminoloogid on öelnud, et retsidiivsuse probleemi ei saagi kontrolli alla, kui sama ajal ei tegeleta vaimse tervise ja sõltuvuse temadega ning kriminogeense riskiga.

Teame, et täna diagnoositakse **vaimse tervise häire** 43%-l vanglas olijatest, neist enamusel (59%) juhtudel on tegemist sõltuvushäiretega. Seega tuleb õiguskaitsetel päevast-päeva kokku puutuda inimestega, kes lisaks tõhusale karistusele vajavad ka ravi. Kogu vaimse tervise temaatika on kriminaaljustiitsüsteemile väga suur väljakutse. Õiguskaitsetel puudub vastav väljaõpe, meil on puudu spetsiaalseid programme, mis tegeleks nii vaimse tervise häire kui ka kriminogeense riskiga, valdkonna spetsialiste on niigi vähe ja vaid mõni üksik satub neist tööle meie süsteemi.

Vangide arv ei saa olla eesmärk omaette, küll aga peaks see liikuma sünkroonis raske kuritegevuse näitajatega. Nagu näete jaotusmaterjalist, ei suuda me siin ikka kõrge kinnipeetava arvuga maa „edukohta“ käest anda.

Ma ei arva, et muudatus tuleks kiire. Kuid ma leian, et pikemas vaates on see hädavajalik. Kuritegevust ei saa vähendada, kui tegeleme üksnes tagajärgedega, veelgi hullem, kui meie kriminaalpoliitika on reageeriv ja üksnes karmistav. Me peame lähtuma uuringutest ja andmetest, mitte kõhutundest ja emotsioonidest, mis tekivad mõne koletu juhtumi ja teo põhjal.

Näiteks joobes juhtimine ja selle tõttu põhjustatud rasked liiklusõnnetused ei ole meil kahjuks veel üleliia harvad sündmused, kuid selle lahendamine karistusseadustikus olemasolevaid karistusmäärasid tõstes või uusi juurde tekitades probleemi ei lahenda. Seda oleme teinud ja tõestamist on leidnud, et ei aita. Ennekõike on vaja kontrollida ja vajadusel ka aidata vähendada nende inimeste alkoholi tarbimist, kes ei suuda seda ohjata ja võivad seetõttu muutuda ohuks nii endale kui ka teistele. Võtmesõnaks on turvalised alternatiivid vangistusele, olgu selleks joobes juhtide näite varal elektrooniline alkoholi tarvitamise kontrolliseadmed või biomarkerite kasutamine, millega hinnata inimeste tarbimisharjumuse muutumist

Jõuan taaskord **sõltuvusravini**, kus eriti alkoholi sõltuvusravi kättesaadavus jätab soovida. Esiteks on vastavaid programme vähe ja teiseks kipuvad nad olema rahastatud projektipõhiselt või EL vahenditest, mis tähendab, et ühel hetkel nad lõppevad.

Meil lõpeb selle aastaga „Kainem ja tervem Eesti“ programm, mida rahastati Euroopa Sotsiaalfondist. Järgmiseks aastaks on rahaline kate eelarves olemas, kuid tugevate ravimeeskondade tekkeks oleks vaja stabiilne ja suurem rahastus.

Narkoraviga on asjad paremad ja edenevad.

Tervise Arengu Instituut pakub Harjumaal ja Virumaal nõustamisprogrammi SÜTIK, millest on üha teadlikumad nii kliendid kui koostööpartnerid. Abisaanuid on 450. Nüüd soovitakse laiendada ka Lõuna-Eestisse ja võimaldada vahetumat psühhiaatrilist abi. Eraldi nõustamisprogramm VALIK, sealjuures telefoni teel, on kättesaadav ka kanepitarvitajatele.

--

Korduvkuritegevuse ennetamisel peame tegelema karistatute ühiskonda **taassulatamisega**. Just nimelt sulatamisega, sest üheks suureks takistuseks on, et ühiskond ei soovi karistatuid tagasi võtta. Statistika – ja ma eelnevalt osutasin mõnele numbrile – ütleb karmilt: need, kes vanglast väljudes, eriti peale pikemat sealviibimist, ei saa erinevat laadi tuge, panevad peagi toime järjekordse kuriteo. Ehk siis karistatutega tuleb tegeleda nii vanglas kui ka vanglast vabanemise järel, neid tuleb ette valmistada eluks vabaduses, aidata vältida vanu ja halbu sõpru ja harjumusi. See pingutus ei pruugi anda 100%-list tulemust, kuid on kindlasti kogu ühiskonna turvalisust silmas pidades aega ja raha väärt.

Meil on vaja **majutuskeskusi**, kus pakutakse ka nõustamisteenuseid endistele kinnipeetavatele. Probleem on selles, et neid ei soovita enda lähedal näha, kuid nad on teinud palju tulemuslikku tööd. Näiteks Lootuse külas, Samaaria Eestis või mujal. Ja näeme, et see töö on tulemuslik. Arvestades, kui keeruline on see seltskond, siis need, kes on teenusel pikemalt, satuvad vähem uuesti kriminaaljustiitsüsteemi huviorbiiti. Tahame seda teenust rahastada edaspidi ka riigieelarvest.

—

Seksuaalkurjategijate teod on sedavõrd koletud, et igasugune statistika muutub pelgalt pobinaks, kus kuritegevushirm kasvab. Selliste kuritegude vältimiseks tuleb vähendada võimalusi, et neid üldse saaks toime panna.

Näiteks selleks, **et lapsi ei väärkoheldaks seksuaalselt**, tuleb kontrollida nende tausta, kes lastega töötavad. Selle aasta lõpust on võimalik lihtsamini kontrollida seda, kas inimest, kes näiteks lasteasutusse või treeneriks kandideerib, on karistatud seksuaalkuriteo eest. Siiani on selline kohustus olnud väheteada tööandjatele, aga ka üsna ajakulukas ning seetõttu vähetõhus.

Riigikokku on jõudnud eelnõu, mis tõstab seksuaalse enesemääramise eapiiri seni kehtinud 14 aastalt 16 aastale. See tähendab ka muid seotud muudatusi, millest loodan rääkida teile järgmisel kolmapäeval eelnõu tutvustades. Kuid lühidalt osutan sellele, et muudatused on planeeritud viisil, mis ei kriminaliseeriks enamvähem eakaaslastest noorte omavahelisi seksuaalsuhteid.

--

Veel ühest teemast: **vägivald ja selle märkamine**.

Eestimaalastena ei kipu me hiljutise Euroopa põhiõiguste ameti uuringu järgi vägivallast ikka veel teada andma, vaid ise lahendama või ignoreerima toimuvat. Mõlemad on väga halvad lahendused!

Vägivald ei ole Eestis ühe kitsa rühma või ühiskonna grupi probleem. Sama uuringu kohaselt langesid füüsilise vägivalla ohvriks keskmisest rohkem noored ja puudega inimesed. Kõige nõrgemad! Uues vägivallaennetuse kokkuleppes, mille valitsuses heaks kiitsime, oleme eesmärgiks võtnud, et pöörame edaspidi senisest enam tähelepanu eakate vastasele vägivallale, tervishoiu ja noorteenuste rollile vägivallaennetuses ja digitaalsele perevägivallale, kus vägivallatsetakse teineteise kallal manipuleerides sügavaid haavu jättes.

Kokkuvõttes, kui vaatame tagasi, ei ole olukord üleüldse hull, aga seda, mida teha, muidugi jagub.

Täna tähelepanu eest ja olen valmis vastama teie küsimustele!